

Wenezuela – jak doszło do takiego upadku?

Przez **Rainer Zitelmann** - 2024-08-08

Kolejny nieudany eksperyment socjalistyczny, kolejne sfalszowane wybory. Tragiczna historia Wenezueli: Jak mogło do tego dojść?

Real GDP per capita, countries

2011 US dollars (1–2022)

Human Progress

PKB Wenezueli w latach 1820-2022

W ciągu XX wieku Wenezuela z jednego z najbiedniejszych krajów Ameryki Łacińskiej stała się najbogatszym. W 1970 r. znalazła się wśród 20 najbogatszych krajów świata z wyższym PKB per capita niż Hiszpania, Grecja i Izrael i tylko o 13% niższym niż Wielka Brytania.

Odwroćcie gospodarczego koła fortuny Wenezueli rozpoczęło się w latach siedemdziesiątych. Od 1974 r. regulacje rynku pracy zostały zaostrzone do poziomu, który był niespotykany niemal nigdzie indziej na świecie – nie mówiąc już o Ameryce Łacińskiej. Rosnąca ingerencja państwa w gospodarkę i masowa nadmierna regulacja doprowadziły do tego, że sytuacja w niegdyś bogatym kraju stale się pogarszała.

Przykład Wenezueli pokazuje jednak, że gdy sytuacja gospodarcza się pogarsza, wyborcy mogą zdecydować się na rzekome rozwiązanie, które bardziej pogorszy ich sytuację. [JK: To taki przykład samobójczej pętli dodatniego sprzężenia zwrotnego w ludzkich systemach społecznych]. Wielu Wenezuelczyków pokładało wiarę w charyzmatycznego socjalistycznego przywódcę Hugo Cháveza jako zbawcy, który uwolni ich kraj od korupcji, biedy i upadku gospodarczego.

[JK: To ważne zdanie: Dlaczego ludzie szukają nadziei w charyzmatycznych przywódcach mówiących o równości społecznej? Czyżby jakieś nasze wbudowane genetycznie charakterystyki zachowań?]

Chávez, który został wybrany na prezydenta w 1998 roku, miał wielu wielbicieli wśród lewicowych intelektualistów i partii w krajach zachodnich. Jeremy Corbyn, lider brytyjskiej Partii Pracy w latach 2015-2020, chwalił Cháveza jako „inspirację dla nas wszystkich walczących przeciwko cięciom budżetowym i neoliberalnej gospodarce w Europie”.

Dzięki złożom ropy naftowej w Wenezueli – największym na świecie – i eksplozji cen ropy, która zbiegła się w czasie z prezydenturą Cháveza, wypełniając po brzegi kasę jego rządu, jego zakrojony na szeroką skalę eksperyment socjalizmu XXI wieku rozpoczął się obiecująco, choć ostatecznie doprowadził do katastrofy gospodarczej, hiperinflacji, głodu i dyktatury.

W 2007 r., próbując zapewnić PDVSA pakiet kontrolny co najmniej 60% udziałów w wenezuelskich przedsiębiorstwach naftowych, rząd Cháveza zmusił zagraniczne firmy naftowe do zaakceptowania mniejszościowych udziałów pod groźbą nacjonalizacji. Kiedy Chávez po raz pierwszy doszedł do władzy, ponad 50% zysków z produkcji ropy trafiało do rządu. W chwili jego śmierci w 2013 r. ponad 90% udział rządu był jednym z najwyższych na świecie.

Po reelekcji w 2006 roku Chávez znacjonalizował coraz większą liczbę przedsiębiorstw przemysłowych, zaczynając od przemysłu żelaznego i stalowego. Wkrótce potem nastąpiły rządowe przejęcia sektora cementowego i spożywczego, przedsiębiorstw energetycznych i portów. Tylko w latach 2007-2010 około 350 przedsiębiorstw zostało przeniesionych z sektora prywatnego do publicznego. **W wielu przypadkach stanowiska kierownicze w nowo znacjonalizowanych przedsiębiorstwach przypadły lojalnym członkom partii.** W 2008 r. co trzeci pracownik był zatrudniony w sektorze publicznym, co drugi pracownik ten gwałtownie wzrósł.

Źle zarządzane przedsiębiorstwa publiczne otrzymywały hojne dotacje, które pozwalały im zatrzymać więcej pracowników niż było to potrzebne. Już w 2001 r. wstrzymano wpłacanie dochodów z ropy naftowej na fundusz na czarną godzinę, **a inwestycje w przemysł naftowy – podstawę utrzymania kraju – poświęcono na rzecz**

coraz ambitniejszych planów wydatków socjalnych. Po śmierci Cháveza w 2013 r. jego następca i były zastępca szefa Nicolás Maduro przyspieszył nacjonalizację mleczarni, producentów kawy, supermarketów, producentów nawozów i fabryk obuwia.

Badanie przeprowadzone w 2016 r. przez Central University of Venezuela wykazało, że cztery na pięć wenezuelskich gospodarstw domowych żyje w ubóstwie. Około 73% populacji doświadczyło utraty wagi, przy czym utrata masy ciała wyniosła średnio 8,7 kilograma (20 funtów) w 2016 roku. W 2021 roku 77% populacji Wenezueli żyło w skrajnym ubóstwie.

Chávez stopniowo znosił trójpodział władzy. Pod rządami jego następcy, Nicolása Maduro, rząd stawał się coraz bardziej autorytarny. W ostatnich latach Wenezuela w coraz większym stopniu przekształca się w klasyczną dyktaturę socjalistyczną: elita polityczna jest skorumpowana do szpiku kości. Wolność prasy i wolność zgromadzeń istnieją tylko na papierze. Wenezuela zajmuje przedostatnie miejsce na świecie w Indeksie Percepcji Korupcji Transparency International.

Kilka instytucji Organizacji Narodów Zjednoczonych zidentyfikowało dowody zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych przez reżim Maduro w 2020 i 2021 roku. Według Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) Wenezuelę opuściło prawie 8 milionów ludzi, co odpowiada jednej czwartej populacji. Jest to nie tylko największy ruch uchodźczy i migracyjny w najnowszej historii Ameryki Południowej, ale nie ma prawie żadnego innego regionu na świecie, w którym tak wiele osób opuściłoby swój kraj.

Wszyscy rozumieją, że Maduro sfałszował wybory, nawet socjalistyczny prezydent Chile Gabriel Boric. Jeśli nie uda nam się zmusić Maduro do ustąpienia, wkrótce uciekną kolejne miliony ludzi. **Socjalizm działa [JK: nie, to Gadanie o socjalizmie pozwala na utrzymanie władzy] na dłuższą metę tylko wtedy, gdy zbuduje się mur i uniemożliwi ludziom ucieczkę, tak jak w tamtych czasach w Niemczech Wschodnich.**

A jak zareagowali na to socjaliści na całym świecie, którzy kiedyś tak euforycznie wychwalali wenezuelski „socjalizm na miarę XXI wieku”? Reagują tak, jak po każdym nieudanym eksperymencie socjalistycznym: mówią: „To wcale nie był socjalizm”. Ale następnym razem, obiecują, że zadziała.

Rainer Zitelmann jest autorem książek

- „Wzlot białego orła” <https://wydawnictwofp.pl/ksiazki/wzlot-bialego-orla/>
- „W obronie kapitalizmu” <https://wydawnictwofp.pl/ksiazki/w-obronie-kapitalizmu/>
- „Jak Zbudować bogactwo i je potem utrzymać” <https://wydawnictwofp.pl/ksiazki/jak-zbudowac-bogactwo/>
- „Kapitalizm to nie problem” <https://wydawnictwofp.pl/ksiazki/kapitalizm-to-nie-problem/>
- „Weź przykład z najlepszych” <https://wydawnictwofp.pl/ksiazki/wez-przyklad-z-najlepszych/>

A teraz co na to Chat GPT

Pytamy go: Jak to się stało, że Wenezuela z bogatego państwa stała się tak biednym?

A on odpowiada:

Wenezuela, niegdyś jedno z najbogatszych państw Ameryki Południowej, przeszła dramatyczną transformację w ciągu ostatnich kilku dekad, stając się jednym z najbiedniejszych krajów regionu. W ówczesnym czasie, dzięki ogromnym zasobom ropy naftowej, kraj ten cieszył się znacznym dobrobytem i dynamicznym rozwojem. Jak to się stało, że Wenezuela znalazła się w tak trudnej sytuacji ekonomicznej i społecznej?

Poniżej przedstawię dziesięć kluczowych momentów i decyzji, które przyczyniły się do obecnej sytuacji kraju.

- W latach 70. XX wieku Wenezuela doświadczyła gwałtownego wzrostu gospodarczego dzięki olbrzymim rezerwom ropy naftowej. Dochody z eksportu ropy pozwoliły na znaczne inwestycje w infrastrukturę i usługi publiczne. Niestety, brak dywersyfikacji gospodarki sprawił, że kraj stał się niezwykle zależny od cen ropy naftowej na światowych rynkach.

[JK: I nie stworzył trwałych podstaw do bycia bogatym krajem]

- Pomimo olbrzymich dochodów z ropy, Wenezuela borykała się z problemami korupcji i niewłaściwego zarządzania zasobami państwa. Politycy i elity rządowe często kierowali fundusze publiczne na własne korzyści, co prowadziło do zaniedbania innych sektorów gospodarki oraz infrastruktury.

[JK: To ich stała zagrywka, system i jego nazwa nie są tu zupełnie istotne]

- W 1989 roku doszło do Caracazo, masowych protestów społecznych spowodowanych wprowadzeniem reform oszczędnościowych przez rząd. Brutalna odpowiedź władz, skutkująca setkami ofiar śmiertelnych, przyczyniła się do destabilizacji politycznej i społecznej w kraju.

[JK: Rozwarstwienie społeczne i związany z nim system przywilejów dla jednych i obowiązków dla innych jest jednym z głównych czynników podatności na idee socjalistyczne]

- W 1999 roku do władzy doszedł Hugo Chávez, którego rządy zrewolucjonizowały kraj. Chávez wprowadził szereg programów socjalnych finansowanych z dochodów z ropy oraz nacjonalizował wiele przedsiębiorstw. Początkowo przyniosło to poprawę warunków życia wielu Wenezuelczyków, jednakże w dłuższej perspektywie polityka ta okazała się być niewydolna i szkodliwa dla gospodarki.

[JK: Zwróćmy uwagę na charakterystykę tego narzędzia: początkowo jest OK ale działania te burzą podstawy społeczne potrzebne do wytwarzania bogactwa]

- W drugiej dekadzie XXI wieku ceny ropy naftowej znacząco spadły, co dramatycznie wpłynęło na dochody państwa. Wenezuela, opierająca swoją gospodarkę głównie na eksporcie ropy, znalazła się w głębokim kryzysie gospodarczym, nie mając alternatywnych źródeł dochodu.

[JK: Dywersyfikacja głębie + trwałe podstawy społeczne do wytwarzania bogactwa.]

- Niewłaściwe zarządzanie gospodarką oraz drukowanie pieniędzy przez rząd doprowadziły do hiperinflacji. Waluta Wenezueli, boliwar, straciła na wartości, co spowodowało dramatyczny wzrost cen i brak dostępności podstawowych produktów. Kryzys walutowy sprawił, że Wenezuelczycy zaczęli masowo emigrować w poszukiwaniu lepszego życia.
[JK: Drukowanie pieniądza – stała zagrywka rządzących. Ma te sama charakterystykę: krótkie szczęście długi kac]
- Sytuacja gospodarcza szybko przełożyła się na kryzys humanitarny. Braki w zaopatrzeniu w żywność, leki i inne podstawowe produkty doprowadziły do ogromnego cierpienia ludności. Nałożone przez społeczność międzynarodową sankcje na rząd Wenezueli, mające na celu wywarcie presji na zmianę polityki, dodatkowo pogłębiły problemy ekonomiczne kraju.
[JK: Klasyka: kryzys gospodarczy implikuje kryzys cywilizacyjny oraz ostre kryterium selekcyjne]
- Upadek systemu opieki zdrowotnej i edukacji przyczynił się do dalszego pogorszenia jakości życia obywateli. Brak środków na szpitale i szkoły oraz masowe wyjazdy specjalistów za granicę spowodowały, że podstawowe usługi stały się niedostępne dla większości społeczeństwa.
[JK: Nie mogąc nic zmienić ludzie uciekają – stały fragment gry rządzących społeczeństwo nie może mieć możliwości wpływania na nich.]
- Władza autorytarna i brak demokracji w rządach Maduro doprowadziły do izolacji międzynarodowej. Represje wobec opozycji, fałszowanie wyborów i brak poszanowania praw człowieka spowodowały, że Wenezuela stała się pariasem na arenie międzynarodowej, co dodatkowo utrudniało napływ pomocy zagranicznej.
[JK: Utrzymanie władzy na dłuższą metę udaje się tylko wtedy, gdy zbuduje się mur i uniemożliwi ludziom ucieczkę]
- Skutki masowej emigracji ludności wpłynęły na demograficzną i społeczną strukturę kraju. Miliony Wenezuelczyków opuściło ojczyznę, szukając lepszych warunków życia za granicą, co osłabiło lokalną gospodarkę i społeczność.
[JK: I nikt tego zjawiska społecznego nie analizuje z naukowego punktu widzenia – NIKT]

Obecna sytuacja Wenezueli jest wynikiem skomplikowanego splotu czynników politycznych, ekonomicznych i społecznych. Niegdyś bogaty kraj, oparty na dochodach z ropy naftowej, nie potrafił zdywersyfikować

swojej gospodarki i odpowiednio zarządzać swoimi zasobami. Polityka rządów Cháveza i jego następcy, Nicolása Maduro, w połączeniu z dramatycznym spadkiem cen ropy oraz międzynarodowymi sankcjami, doprowadziły do jednego z najgłębszych kryzysów w historii współczesnej Ameryki Łacińskiej. Obecnie Wenezuela stoi przed ogromnym wyzwaniem odbudowy swojej gospodarki i społeczeństwa, co będzie wymagało znaczących reform i wsparcia międzynarodowego.

Jakie reformy mogą uzdrowić Wenezuelę?

6 Kluczowych Działań

- **Stabilizacja makroekonomiczna** – Zwalczanie hiperinflacji poprzez przyjęcie odpowiedzialnej polityki monetarnej i fiskalnej. – Wprowadzenie reform podatkowych w celu zwiększenia dochodów budżetowych.
- **Dywersyfikacja gospodarki** – Inwestowanie w sektory inne niż naftowy, takie jak rolnictwo, przemysł i usługi. – Zachęcanie do przedsiębiorczości i innowacji poprzez stworzenie sprzyjającego środowiska biznesowego.
- **Reformy polityczne i instytucjonalne** – Zwalczanie korupcji i zwiększenie przejrzystości działań rządu. – Wzmocnienie instytucji demokratycznych i praworządności.
- **Reforma sektora naftowego** – Usprawnienie zarządzania zasobami naftowymi, aby zapewnić ich efektywne wykorzystanie. – Wprowadzenie współpracy z międzynarodowymi firmami naftowymi w celu zwiększenia inwestycji i technologii.
- **Poprawa sytuacji humanitarnej** – Zabezpieczenie dostępu do podstawowych produktów, takich jak żywność i leki. – Wsparcie dla systemu opieki zdrowotnej i edukacji.
- **Wsparcie międzynarodowe** – Poszukiwanie wsparcia finansowego i technicznego od międzynarodowych instytucji, takich jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Bank Światowy. – Poprawa relacji międzynarodowych w celu złagodzenia sankcji i uzyskania pomocy rozwojowej.

10 Punktowy Plan Naprawy Sytuacji

- **Zwalczanie hiperinflacji** – Wprowadzenie reformy walutowej, stabilizacja kursu waluty, ścisła kontrola polityki monetarnej i fiskalnej.
- **Reforma systemu podatkowego** – Zwiększenie efektywności ściągania podatków, walka z unikaniem opodatkowania i wprowadzenie sprawiedliwych stawek podatkowych.
- **Dywersyfikacja gospodarki** – Tworzenie programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), inwestowanie w rolnictwo, turystykę i przemysł.
- **Poprawa klimatu inwestycyjnego** – Uproszczenie procedur zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, ochrona praw własności i zachęty dla inwestorów zagranicznych.
- **Wzmocnienie instytucji demokratycznych** – Organizacja wolnych i uczciwych wyborów, wzmocnienie roli parlamentu, niezależność sądownictwa.
- **Zwalczanie korupcji** – Utworzenie niezależnej agencji ds. zwalczania korupcji, wprowadzenie surowych kar dla przestępstw korupcyjnych, transparentność w wydatkowaniu funduszy publicznych.
- **Reforma sektora naftowego** – Modernizacja infrastruktury naftowej, wprowadzenie efektywnych zarządzania i współpracy z międzynarodowymi koncernami naftowymi.
- **Poprawa systemu opieki zdrowotnej** – Inwestowanie w infrastrukturę zdrowotną, szkolenie personelu medycznego, zapewnienie dostępu do leków i podstawowych usług medycznych.
- **Wsparcie systemu edukacji** – Inwestowanie w edukację na wszystkich poziomach, poprawa warunków pracy nauczycieli, modernizacja programów nauczania.
- **Pozyskanie wsparcia międzynarodowego** – Negocjowanie z MFW, Bankiem Światowym i innymi instytucjami finansowymi o pomoc finansową i techniczną, odbudowa relacji dyplomatycznych i handlowych z innymi krajami.

Przykłady z historii innych państw, takich jak Niemcy po II wojnie światowej czy Polska po transformacji ustrojowej w latach 90., pokazują, że konsekwentne wdrażanie takich reform może prowadzić do znaczącej poprawy sytuacji gospodarczej i społecznej. Jednakże kluczowym elementem jest determinacja i gotowość do wprowadzania trudnych, ale niezbędnych zmian.

Informacja z ostatniej chwili

**Wenezuela, 2 tys. aresztowanych za udział w protestach przeciw
wynikom wyborów prezydenckich trafi do więzień
o najsurowszym rygorze w Tocaron i Tucuyito – ogłosił
prezydent-dyktator Maduro.**

Oskarża on protestujących m.in. o podpalanie lokali wyborczych i siedzib Rady Wyborczej. Niektórzy będą sądzeni przed „trybunałem antyterrorystycznym” bez prawa do obrony i kontaktu z bliskimi.

Rainer Zitelmann

Rainer Zitelmann jest niemieckim historykiem, socjologiem i autorem wielu bestsellerów, między innymi "W obronie kapitalizmu" (<https://in-defense-of-capitalism.com/> rozdział 11 traktuje o rewolucji rosyjskiej.) i "Narodowy socjalizm Hitlera". W sumie opublikował 28 książek. Wiele z nich zostało przetłumaczonych na ponad 30 języków na całym świecie. W ostatnich latach pisał artykuły i udzielał wywiadów w wiodących mediach, takich jak The Wall Street Journal, Forbes, Newsweek, The Daily Telegraph, The Times, Le Monde, Corriere della Sera, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Neue Zürcher Zeitung oraz licznych mediach w Ameryce Łacińskiej i Azji.